

Ergenlerin Mükemmeliyetçilik Özellikleri ve Akademik Alanda Arzuların Ertelenmesi ile Akademik Stres Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Saffet Burak BAYRAM
s.burak.bayramm@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 10.05.2019

Kabul Tarihi/Accepted: 09.08.2019

e-Yayım/e-Printed:16.09.2019

DOI: <http://dx.doi.org/>

ÖZ

Bu araştırmanın ana amacı, ergenlerin mükemmeliyetçilik özellikleri ve akademik alanda arzuların ertelenmesi ile akademik stres arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Tekirdağ ilinin Çerkezköy ilçesinde okuyan 9. ve 12. sınıf lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Çerkezköy’de çeşitli liselerde okuyan 9. ve 12. sınıf öğrencilerinden rastgele küme yöntemi ile seçilen 342 öğrenci (188 kadın, 154 erkek) oluşturmuştur. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında “Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği”, “Akademik Beklentilere İlişkin Stres Envanteri”, “Akademik Alanda Arzuların Ertelenmesi Ölçeği” ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde; basit doğrusal korelasyon, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile algıladıkları akademik stres arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, akademik alanda arzuların ertelenmesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Algılanan akademik stres ile akademik alanda arzuların ertelenmesi arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin okul türüne ve aile tutumuna göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ergenlerin akademik stres düzeylerinin cinsiyete göre, sınıf düzeyine göre ve aile tutumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Ergenlerin akademik alanda arzuları erteleme eğilimlerinin sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: mükemmeliyetçilik, akademik stres, akademik alanda arzuların ertelenmesi, ergenlik, lise öğrencileri.

Examining the Relationship Between the Academic Delay of Gratification and the Perfectionism of the Adolescents with Academic Stress

ABSTRACT

Main aim of this research is examining the relationship between the academic delay of gratification and the perfectionism of the adolescents with academic stress. 9th and 12th grades of high school students who study at Çerkezköy in Tekirdağ establish the study environment of this research. 342 9th and 12th grades students (188 women, 154 men) chosen by using random cluster method who study at several high schools in Çerkezköy establish the sample of this research. Relational screening model was used in this research. Multidimensional perfectionism scale, stress inventory related with academic expectations, the academic delay of gratification scale and personal information form were used in collecting data. In analysis of data; simple corelation, Mann-Whitney U test and Kruskal Wallis test were used. According to the research’s findings; while there is a meaningful relationship in a negative way between the level of adolescents’ perfectionism and the perceived academic stress, there is a meaningful relationship in a positive way between the academic delay of gratification. In addition to this; it was found that there is a meaningful relationship in a negative way between the perceived academic stress and the academic delay of gratification.

Keywords: perfectionism, academic stress, the academic delay of gratification, adolescents, high school students.

1. GİRİŞ

Türk eğitim sisteminde merkezi sınavlar öğrencilerin ve gençlerin önemli bir sorunu olarak gündemdeki yerini korumaktadır. İyi bir geleceğin iyi bir eğitimden geçtiği günümüz dünyasında, her birey daha donanımlı olmak adına bireysel eğitimini talep etmektedir. Ancak söz konusu eğitim talebinin, eğitim arzundan fazla olması durumunda çeşitli sorunlar meydana gelmektedir. Özellikle Türkiye gibi genç nüfusun yoğun olduğu ülkelerde

öğrencilere eğitim sağlamak, isabetli ölçme ve yerleştirme yapmak adına merkezi sınavlar kaçınılmaz olarak uygulanmaktadır. Tüm bunlar öğrencilerin yoğun akademik stres yaşamalarına sebep olmaktadır.

Ailelerin, öğretmenlerin, eğitim kurumlarının öğrenciye dair yüksek beklentileri, merkezi sınav sistemine dâhil olan öğrencilerin akran grupları arasındaki rekabet ortamı gençlerde depresyon yaşanmasına neden olabilmektedir (Harrington & Clark, 1998; Yıldırım, Ergene & Munir, 2007). Ergenlerin yaşadığı depresyonun çoğunlukla akademik stres, akademik başarı, sınav kaygısı, gelecek kaygısı gibi değişkenlerle ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur (Ağargün, Kara, Bilgin & Kınar, 1995; Solmaz, Gökalp & Babaoğlu, 1999; Francis, Last & Strauss, 1992).

Öğrencilerin algıladıkları akademik stresi kendi beklentilerinin yanı sıra, aile ve öğretmen beklentileri yani sosyal çevre büyük ölçüde etkileyebilmektedir. Öğrencinin sosyal çevresi; aile ve öğretmenler başta olmak üzere, yeterli sosyal desteği sağladıklarında akademik başarı da yükselmektedir (Yıldırım & Ergene, 2003; Satır, 1996). Ancak söz konusu sosyal destek, eğitim sisteminin ve merkezi sınavların rekabet ortamı ile birleştiğinde ergenler üzerinde yoğun bir baskı oluşturmaktadır. Sosyal çevresi içinde yüksek beklentileri karşılayamamak, ergenlerin özsaygılarını ve özgüvenlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum başarıya potansiyeli olsa bile başarısızlığı beraberinde getirmektedir (Subaşı, 2000). Tüm bu sebeplerden dolayı öğrenciler ancak 'mükemmel' olduklarına değer göreceklere dair düşünce içine girmektedirler. Özellikle duygusal ihtiyaçların ön planda olduğu ergenlik döneminde olumsuz mükemmeliyetçilik olarak adlandırılan bir durum yaşanmaktadır. Söz gelimi; ergenlik döneminde üstünlük duyguları ile aşağılık duyguları tam olarak ayrışmadığından, ergen bireyler kendilerini istenmeyen kişiler olarak görme eğilimindedirler (Strip ve diğerleri, 1991).

Ergenlik döneminin belirgin diğer bir özelliği ise kusursuz olma ihtiyacı ve mükemmeli yakalamaya dönük çabalarıdır. Bu bağlamda ergenler, ailelerinin yüksek beklentilerine ek olarak kendilerine ulaşılması güç hedef ve standartlar belirleyebilmektedirler. Böylesi bir psikolojik durum, ergenlerin çeşitli fizyolojik ve psikolojik sorunlara açık hale getirmektedir. Mükemmeli yakalama, mükemmeliyetçi olma ve akılcı olmayan yüksek beklentilerin kişilerde uyum bozukluğu, kendine ve diğerlerine yönelik olumsuz bakış açısı ve depresyon arasında manidar ilişkiler bulunmuştur (Accordino, Accordino & Slaney, 2000; Alden, Bieling & Wallace, 1994; Alpert & Haber, 1990; Antony & Swinson, 2000; Blatt, 1995; Burns, 1980; Erözkan, 2008; Flett & Hewitt, 2002; Oral, 1999; Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate, 1990; Patch, 1984; Slaney & Ashby, 1999).

Öğrenciler için yüksek standartlar belirlemek, yüksek akademik başarı ve motivasyon sağlayacağı gibi (Bieling, Israeli, Smith & Antony, 2003), düşük akademik performans sonucu başarısızlık, başarısızlığa aşırı odaklanma ve uyum problemleri ile de sonuçlanabilmektedir (Rice & Ashby, 2007). Öğrenciler belirledikleri yüksek standartlara ulaşmak, merkezi sınavlarda başarı elde etmek adına bir dizi akademik görevi de yerine getirmek durumdadırlar. Daha az akademik stres yaşamak, mükemmel olmak, iyi bir eğitim almak isteyen öğrenciler bir dizi yükümlülüğü yerine getirmek durumunda olmakla beraber, onları bu hedeflerine alkoyan çeşitli çeldiriciler de bulunmaktadır. Bunların başında sosyal aktiviteler gelmektedir. Öğrenci akademik görevleri ile söz konusu sosyal aktiviteler arasında çatışma duygusu yaşamaktadır. Tam bu noktada ise akademik alanda arzuların ertelenmesi önem arz etmektedir. Akademik alanda arzuların ertelenmesi kavramı; bireyin zamansal olarak uzak olan önemli ve değerli akademik ödül, hedef ve amaçlar için anlık olarak ulaşabileceği ve dürtüleri memnun edecek anlık fırsatları ertelenmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Karabenick & Bembenutty, 1998). Öğrencilerin akademik alandaki arzularını erteleme eğilimleri yükseldikçe derslerine daha iyi çalışmakta ve daha az akademik stres yaşamaktadırlar (Bembenutty & Karabenick, 1998).

Sonuç olarak eğitim sistemindeki rekabetçi yapı; öğrencilerde mükemmeliyetçi tutumlar geliştirmekte ve akademik stres yaşamalarına neden olmaktadır. Bu iki önemli olgu özellikle ergen bireylerde dönemin özellikleri ile birleştiğinde birçok uyum problemlerine sebebiyet vermektedir. Söz konusu uyum problemleri büyüdükçe ve derinleştikçe, ergenlerde depresyon ve intihar risklerini artırmaktadır. Olumlu mükemmeliyetçilik duygusu

geliştirme, ulaşılabilir ve somut hedefler koyma ve öğrencilerin geleceğin temeli oldukları göz önüne alındığında bu konuda çalışmalar yapmak önem arz etmektedir.

Öğrencilerin mükemmeliyetçi tutumları, algıladıkları akademik stres ve başarı yöneliminde akademik alanda arzularını erteleme eğilimlerinin nasıl olduğu, bunları birlikte ve çeşitli değişkenlerle nasıl değiştiğinin incelenmesi eğitim sistemi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Söz konusu araştırmanın literatürde önemi bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Ergenlerin mükemmeliyetçilik özellikleri ve akademik alanda arzuların ertelenmesi ile akademik stres arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Araştırma Grubu (Evren ve Örneklem)

Araştırmanın evreni, Tekirdağ ilinin Çerkezköy ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Anadolu ve Meslek liselerinde öğrenim gören 9. ve 12. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini söz konusu liselerde 9. ve 12. Sınıflarda öğrenim gören 343 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde yürütülmüştür. Örneklem belirlenirken rastgele (random) örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 1. Demografik değişkenlere ilişkin frekans ve yüzde değerleri

Değişkenler	Grup	F	%
Cinsiyet	Kız	189	55,1
	Erkek	154	44,9
Okul Türü	Anadolu Lisesi	174	49,3
	Meslek Lisesi	194	50,7
Sınıf	9. sınıf	194	56,6
	12. sınıf	148	43,1
Sed	Üst	18	5,2
	Orta	301	87,8
	Alt	24	7

Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan örneklemin 189'ü kız (%55.1), 154'ü erkek (%44.9) öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerden 169'u Anadolu lisesinde (%49.3), 174'ü ise meslek lisesinde (%50.7) okumaktadır. Örneklemini oluşturan grubun 194'ü (%56.6) 9.sınıfa, 148'i ise (%43.1) 12.sınıfa devam etmektedir. Algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre ağırlıklı olarak 301 öğrenci (%87.8) orta düzey, 24 öğrenci (%7) alt düzey, 18 öğrenci ise (%5.2) üst sosyo-ekonomik düzey olarak kendilerini belirtmişlerdir.

2.3. Ölçme Araçları

2.3.1. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği: Ergenlerin mükemmeliyetçilik özelliklerini belirlemek amacıyla Frost ve diğerleri (1990) tarafından geliştirilen, Türkçe 'ye uyarlaması Özbay ve Taşdemir (2003) tarafından yapılan ÇBMÖ, 5'li derecelendirmeli ve 35 maddeden oluşan 6 boyuttan oluşan bir ölçektir. ÇBMÖ'nün güvenilirlik çalışmalarında iç tutarlık katsayısı .83 olarak, güvenilirlik katsayısı ise .80 olarak bulunmuştur.

2.3.2 Akademik Alanda Arzuların Ertelenmesi Ölçeği: Akademik alanda arzuların ertelenmesini belirlemek amacıyla Bembenutty ve Karabenick (1998) tarafından geliştirilen ve Türkçe 'ye uyarlaması Avcı ve Erden (2008) tarafından gerçekleştirilen AAAEÖ, 4'lü derecelendirmeli ve 10 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .79 olarak bulunmuştur. Ölçek maddelerinin faktör yükleri ise .433 ile .686 arasında değişmektedir.

2.3.3 Akademik Beklentilere İlişkin Stres Envanteri: Akademik beklentilere ilişkin stres düzeyini ölçmek amacıyla Ang ve Huan (2006) tarafından geliştirilen, Türkçe 'ye uyarlaması Kelecioğlu ve Bilge (2009) tarafından yapılan ABSE, 5'li derecelendirmeli ve 9 maddeden oluşan iki boyutlu bir ölçektir. Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .81 olarak bulunmuştur. Söz konusu katsayı alt boyutlar için .81 ve .65 olarak bulunmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analizi gerçekleştirilirken ilk olarak verilerin hatasızlığı kontrol edilmiştir. Kayıp veriler çıkarılmıştır. Ardından verinin normallik varsayımı Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. İnceleme sonucunda verinin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmaya konu edinilen değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Spearman korelasyonu, araştırma grubu arasında anlamlı fark olup olmadığı, anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ise Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri ile analizler gerçekleştirilmiştir. Analizler SPSS ile incelenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın amaç sırası dikkate alınarak yapılan istatistiksel analiz sonuçlarından elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 2. Mükemmeliyetçilik, akademik stres ve akademik alanda arzuların ertelenmesi arasındaki basit doğrusal korelasyon sonucu

	ÇBM	ABSE	AAAE
ÇBM	1	-.40*	.15*
ABSE	-.40*	1	-.17*
AAAE	.15*	-.17*	1

*p<.01

Tablo 2’de görüldüğü üzere; öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeyi ile algıladıkları akademik stres düzeyi arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal korelasyon işlemi, mükemmeliyetçilik düzeyi ve algılanan stres düzeyi arasında, negatif yönde, orta düzeyde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir ($r = -.40, p < 0.01$). Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile akademik alanda arzuları erteleme eğilimleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal korelasyon işlemi, mükemmeliyetçilik düzeyi ve akademik alanda arzuların ertelenmesi arasında, pozitif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir ($r = .15, p < 0.01$).

Öğrencilerin algıladıkları akademik stres düzeyi ile akademik alanda arzuları erteleme eğilimleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal korelasyon işlemi, algılanan akademik stres düzeyi ile akademik alanda arzuların ertelenmesi arasında, negatif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir ($r = -.17, p < 0.01$).

Tablo 3. Örneklemin mükemmeliyetçilik düzeylerinin okul türüne göre u testi sonuçları

Ölçekler	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Düzen	Anadolu Lisesi	169	157.62	26.50	12.50	.008*
	Meslek Lisesi	174	185.96	32.50		
Hatalara Aşırı İlgi	Anadolu Lisesi	169	157.93	26.00	12.00	.010*
	Meslek Lisesi	174	185.67	32.00		
Davranışta Şüpheli	Anadolu Lisesi	169	162.87	27.00	13.00	.092
	Meslek Lisesi	174	180.87	31.00		
Aile Beklentileri	Anadolu Lisesi	169	160.83	27.50	12.50	.039*
	Meslek Lisesi	174	182.85	31.50		
Ailesel Eleştiri	Anadolu Lisesi	169	152.87	25.50	11.50	.000*
	Meslek Lisesi	174	190.58	33.50		
Kişisel Standartlar	Anadolu Lisesi	169	160.66	27.50	12.50	.036*
	Meslek Lisesi	174	183.01	31.50		
Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Toplam	Anadolu Lisesi	169	150.62	25.50	11.50	.000*
	Meslek Lisesi	174	192.76	33.50		

*p<.05

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeyinin düzen alt boyutunun okul türüne göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin düzen alt boyutu puanları (ortanca= 24) ile Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin düzen alt boyutu puanları (ortanca= 26) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın meslek lisesinde okuyan öğrenciler lehine olduğu görülmüştür ($U = 12.50, p < .05$).

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeyinin hatalara aşırı ilgi alt boyutunun okul türüne göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin hatalara aşırı ilgi alt boyutu puanları (ortanca= 22) ile Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin hatalara aşırı ilgi alt boyutu puanları (ortanca= 24) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın meslek lisesinde okuyan öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 12.00, p < .05).

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeyinin aile beklentileri alt boyutunun okul türüne göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin aile beklentileri alt boyutu puanları (ortanca= 15) ile Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin aile beklentileri alt boyutu puanları (ortanca= 16) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın meslek lisesinde okuyan öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 12.50, p < .05).

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeyinin ailesel eleştiri alt boyutunun okul türüne göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin ailesel eleştiri alt boyutu puanları (ortanca= 8) ile Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin ailesel eleştiri alt boyutu puanları (ortanca= 10) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın meslek lisesinde okuyan öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 11.50, p < .05).

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeyinin kişisel standartlar alt boyutunun okul türüne göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin kişisel standartlar alt boyutu puanları (ortanca= 18) ile Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin kişisel standartlar alt boyutu puanları (ortanca= 19) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın meslek lisesinde okuyan öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 12.50, p < .05).

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeyi toplamının okul türüne göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin mükemmeliyetçilik toplam puanları (ortanca= 101) ile Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin mükemmeliyetçilik toplam puanları (ortanca= 110) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın meslek lisesinde okuyan öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 11.50, p < .05).

Tablo 4. Örneklemenin mükemmeliyetçilik düzeylerinin algılanan aile tutumuna göre kruskal-wallis testi sonuçları

Ölçekler	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	Ki Kare	p	Anlamlı F.
D	A.Demokratik	112	180.69	3	1.630	.653	
	B.Koruyucu	172	169.60				
	C.Otoriter	46	160.15				
	D.İlgisiz	13	170.77				
HAİ	A.Demokratik	112	144.32	3	18.182	.000*	A-B
	B.Koruyucu	172	178.62				A-C
	C.Otoriter	46	214.97				B-C
	D.İlgisiz	13	170.92				
DŞ	A.Demokratik	112	161.63	3	5.422	.143	
	B.Koruyucu	172	171.25				
	C.Otoriter	46	201.65				
	D.İlgisiz	13	166.35				
AB	A.Demokratik	112	156.12	3	16.447	.001*	A-C
	B.Koruyucu	172	166.41				A-D
	C.Otoriter	46	218.40				B-C
	D.İlgisiz	13	218.62				
AE	A.Demokratik	112	150.98	3	26.681	.000*	A-C
	B.Koruyucu	172	165.55				A-D
	C.Otoriter	46	229.71				B-C
	D.İlgisiz	13	234.31				
KS	A.Demokratik	112	173.50	3	.737	.864	
	B.Koruyucu	172	168.10				
	C.Otoriter	46	180.96				
	D.İlgisiz	13	179.04				
ÇBMÖ Toplam	A.Demokratik	112	153.70	3	14.170	.003*	A-C
	B.Koruyucu	172	169.81				B-C
	C.Otoriter	46	215.47				
	D.İlgisiz	13	204.85				

*p<.05

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin hatalara aşırı ilgi alt boyutu ile algılanan aile tutumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda, grupların hatalara aşırı ilgi alt boyutu arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($X^2_{(3)} = 18.182, p < .05$). Bu farkın etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($\eta = 0.05$). Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda anlamlı farkın, demokratik-koruyucu, demokratik-otoriter ve koruyucu-otoriter aile tutumları arasında olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin aile beklentileri alt boyutu ile algılanan aile tutumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda, grupların aile beklentileri alt boyutu arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($X^2_{(3)} = 16.447, p < .05$). Bu farkın etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($\eta = 0.04$). Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda anlamlı farkın, demokratik-otoriter, demokratik-ilgisiz ve koruyucu-otoriter aile tutumları arasında olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin ailesel eleştiri alt boyutu ile algılanan aile tutumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda, grupların ailesel eleştiri alt boyutu arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($X^2_{(3)} = 26.681, p < .05$). Bu farkın etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($\eta = 0.07$). Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda anlamlı farkın, demokratik-otoriter, demokratik-ilgisiz ve koruyucu-otoriter aile tutumları arasında olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin ile algılanan aile tutumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda, gruplar arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($X^2_{(3)} = 14.170, p < .05$). Bu farkın etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($\eta = 0.04$). Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda anlamlı farkın, demokratik-otoriter ve koruyucu-otoriter aile tutumları arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 5. Örneklemin algılanan akademik stres düzeylerinin cinsiyete göre u testi sonuçları

Ölçekler	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
A/Ö	Kız	189	161.48	30.50	12.20	.029*
Beklentileri	Erkek	154	184.91	28.50		
Kİ Beklentiler	Kız	189	153.73	29.50	11.50	.000*
	Erkek	154	194.42	29.50		
ABSE	Kız	189	155.37	29.50	11.50	.001*
Toplam	Erkek	154	192.41	29.50		

*p<.05

Öğrencilerin algılanan akademik stres düzeylerinin aile/öğretmen beklentileri alt boyutunun cinsiyete göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda kız öğrencilerin aile/öğretmen beklentileri alt boyutu puanları (ortanca= 12) ile erkek öğrencilerin aile/öğretmen beklentileri alt boyutu puanları (ortanca= 13.50) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın erkek öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 12.20, p < .05).

Öğrencilerin algılanan akademik stres düzeylerinin kendine ilişkin beklentiler alt boyutunun cinsiyete göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda kız öğrencilerin kendine ilişkin beklentiler alt boyutu puanları (ortanca= 9) ile erkek öğrencilerin aile/öğretmen beklentileri alt boyutu puanları (ortanca= 11) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın erkek öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 11.50, p < .05).

Öğrencilerin algılanan akademik stres düzeylerinin cinsiyete göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda kız öğrencilerin algılanan akademik stres puanları (ortanca= 21) ile erkek öğrencilerin algılanan akademik stres puanları (ortanca= 24) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın erkek öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 11.50, p < .05).

Tablo 6. Örneklemin algılanan akademik stres düzeylerinin sınıf düzeyine göre u testi sonuçları

Ölçekler	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Aile/Öğretmen	9. Sınıf	194	156.25	30.00	11.00	.001*
Beklentileri	12. Sınıf	148	191.49	28.00		
Kendine	9. Sınıf	194	168.43	32.50	13.50	.509

İlişkin Beklentiler	12. Sınıf	148	175.52	25.50		
ABSE	9. Sınıf	194	160.59	31.50	12.50	.019*
Toplam	12. Sınıf	148	185.81	27.50		

*p<.05

Öğrencilerin algılanan akademik stres düzeylerinin aile/öğretmen beklentileri alt boyutunun sınıf düzeyine göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda 9.sınıf öğrencilerinin aile/öğretmen beklentileri alt boyutu puanları (ortanca= 12) ile 12.sınıf öğrencilerinin aile/öğretmen beklentileri alt boyutu puanları (ortanca= 14) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın 12.sınıf öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 11.00, p < .05). Öğrencilerin algılanan akademik stres düzeylerinin sınıf düzeyine göre fark gösterip göstermediğinin incelendiği Mann-Whitney U Testinin sonucunda 9.sınıf öğrencilerinin puanları (ortanca= 22) ile 12.sınıf öğrencilerinin puanları (ortanca= 23) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farkın 12.sınıf öğrenciler lehine olduğu görülmüştür (U= 12.20, p < .05).

Tablo 7. Örneklemin algılanan akademik stres düzeylerinin algılanan aile tutumuna göre kruskal-wallis testi sonuçları

Ölçekler	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	Ki Kare	p	Anlamlı F.
Aile/Öğretmen Beklentileri	A.Demokratik	112	192.28	3	9.869	.020*	A-B
	B.Koruyucu	172	168.30				A-C
	C.Otoriter	46	140.60				
	D.İlgisiz	13	157.38				
Kendine İlişkin Beklentiler	A.Demokratik	112	187.27	3	5.375	.146	
	B.Koruyucu	172	166.14				
	C.Otoriter	46	167.68				
	D.İlgisiz	13	133.23				
ABSE Toplam	ADemokratik	112	193.01	3	8.802	.032*	A-B
	B.Koruyucu	172	166.18				A-C
	C.Otoriter	46	149.71				
	D.İlgisiz	13	146.88				

*p<.05

Öğrencilerin algılanan akademik stres düzeylerinin aile/öğretmen beklentileri alt boyutu ile algılanan aile tutumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda, grupların aile/öğretmen beklentileri alt boyutu arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($X^2_{(3)} = 9.869$, p < .05). Bu farkın etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($\eta = 0.02$). Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda anlamlı farkın, demokratik-koruyucu ve demokratik-otoriter aile tutumları arasında olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin algılanan akademik stres düzeylerinin algılanan aile tutumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda, grupların algılanan akademik stres toplam puanı arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($X^2_{(3)} = 8.802$, p < .05). Bu farkın etki büyüklüğü düşük düzeydedir ($\eta = 0.02$). Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda anlamlı farkın, demokratik-koruyucu ve demokratik-otoriter aile tutumları arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 8. Örneklemin akademik alanda arzularının erteleme eğilimlerinin sosyo-ekonomik düzey ve aile tutumuna göre kruskal-wallis testi sonuçları

Değişkenler	Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	Ki Kare	p	Anlamlı F.
SED	A.Üst Sed	18	90.44	2	12.90	.002*	A-B
	B.Orta Sed	301	176.71				A-C
	C.Alt Sed	24	174.13				
Aile Tutumu	A.Demokratik	112	178.69	3	.971	.808	
	B.Koruyucu	172	167.19				
	C.Otoriter	46	174.74				
	D.İlgisiz	13	168.35				

*p<.05

Öğrencilerin akademik alanda arzuları erteleme eğilimlerinin algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda grupların algıladıkları sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($X^2_{(2)} = 12.90$), p < .05). Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda anlamlı farkın üst sosyo-ekonomik düzey ve orta

sosyo-ekonomik düzey ile üst sosyo-ekonomik ve alt sosyo-ekonomik düzey grupları arasında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin akademik alanda arzuları erteleme eğilimlerinin algılanan aile tutumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($X^2_{(3)} = .971, p > .05$).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada ergenlerin mükemmeliyetçilik özellikleri ile algıladıkları akademik stres ve akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeyleri ve algıladıkları akademik stres arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte ergenlerin mükemmeliyetçilik özellikleri ile akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca algılanan akademik stres ile akademik alanda arzuların erteleme eğilimleri arasında da negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeyleri arttıkça, algılanan akademik stres düzeyi düşmektedir. Ergenlik dönemini içeren 14-18 yaş arası bir yandan ergenlik döneminin getirdiği karakteristik özellikleri gösterirken, diğer yandan da ergenin mesleki kariyer hedeflerini belirleme adına bir dizi adımı, görevi ya da sorumluluğu içermektedir. Bu açıdan özellikle ergenlik dönemindeki karakteristik özellikler genel olarak ergenlerdeki mükemmeliyetçi eğilimleri arttırsa da özellikle merkezi sınavlara yönelik düşünüldüğünde daha fazla mükemmeliyetçi olan ergenlerin, kendi görev sorumluluklarını tamamlama adına akademik alanda daha fazla çaba gösterebilme olasılığı, algıladıkları akademik stres düzeyini düşürüyor olabilir.

Ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri arasındaki ilişkiye baktığımızda ise iki değişken arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin mevcut olduğu görülmüştür. Yani ergen bireylerin mükemmeliyetçi düzeyleri arttıkça, akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri de artmaktadır. Ergenler mükemmeliyetçi eğilimlere sahip oldukça, daha iyiye ulaşma adına akademik alandaki arzularını erteleyerek kendileri için koydukları yüksek hedeflere ulaşmayı istiyor olabilirler. Slaney, Rice & Ashby (2002); mükemmeliyetçiliği, kişinin başarı ve davranışları üzerinde çok yüksek sınırlar belirlemesi ve bu hedeflere ulaşma beklentisi olarak tanımlamışlardır. Araştırmada ortaya çıkan sonuç da bu düşünceyi destekler niteliktedir. Ergen birey kendisi için koyduğu yüksek sınırlara ulaşmak adına akademik alandaki arzularını daha fazla erteleme eğilimi gösterip, hedeflerine ulaşma çabası içine girmiş olabilir.

Aralarındaki ilişki araştırılan son iki değişken ise ergenlerin aldıkları akademik stres ile akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri arasındaki ilişkidir. Elde edilen bulgulara göre ergenlerin algıladıkları akademik stres düzeyi arttıkça, akademik alandaki arzularını erteleme eğilimleri azalmaktadır. Ergen birey bir yandan ergenlik döneminin getirdiği birçok duygusal ve fizyolojik değişimlere uyum sağlamaya çalışırken bir yandan da mesleki karar verme adına bir dizi akademik görevi yerine getirmek sorumluluğunu da üstünde hissetmektedir. Bu açıdan ergen bireyin algıladığı akademik stres düzeyi arttıkça, hissettiği baskıdan kaçma yoluna giderek akademik alandaki arzularını ertelemiyor olabilir. Yani ergen, hazırlanması gereken sınavların üzerinde yarattığı stresi ve gerginliği daha fazla ders çalışmak yerine akranları ile sosyal aktivitede bulunarak azaltmak düşüncesinde olabilir.

Literatür incelendiğinde araştırma kapsamında bulunan 3 değişkeni birlikte ele alan, aralarındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeylerini cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin toplam mükemmeliyetçilik düzeylerinde ve mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarında cinsiyet bağlamında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür

Ergenlikte duygusal ihtiyaçlar daha fazla önem kazanmaktadır. Bu sebeple olumsuz mükemmeliyetçilik olarak adlandırılan bir durum yaşamaktadırlar. Ergenlik döneminde başarı için üstünlük duyguları ile aşağılık duyguları tam olarak birbirinde soyutlanmamıştır (Strip ve diğerleri, 1991). Ayrıca ergenlik döneminde genel olarak kusursuz olma ihtiyacı ve mükemmel yakalamaya dönük olarak çabalar genellikle görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında ergenlerdeki mükemmeliyetçi eğilimler cinsiyet bağlamında farklılaşmak yerine, genel bir ergenlik dönemi olarak hem kızlarda hem de erkeklerde ortaya çıkıyor olabilir.

Literatür incelendiğinde araştırma sonucuna paralel olarak; Sapmaz (2006), üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçi özelliklerin cinsiyete göre farklılaşmadığını belirtmiştir. Buna karşılık Erözkan (2008) ile Siegle & Schuler (2000) yaptıkları araştırmalarda hatalara aşırı ilgi alt boyutunda erkeklerin, kadınlara göre daha fazla puan ortalamalarına sahip olduklarını bulmuşlardır. Davranışlardan şüphe alt boyutunda ise Camadan (2009), Bencik & Metin (2006), Oran Pamir (2008) ve Yapar (2008) farklı yaş gruplarında yapmış oldukları çalışmalarda erkek katılımcıların, kadın katılımcılardan daha yüksek puanlar elde ettiklerini bildirmişlerdir. Bununla birlikte farklı yaş gruplarında olmak üzere ailesel eleştiri alt boyutunda Camadan (2009) cinsiyete göre anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Buna karşılık olarak Flett, Hewitt, Blankstein ve Gray (1998), Oran Pamir (2008), Cırcır (2006) ve Yapar (2008) ailesel eleştiri alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir. Kişisel standartlar boyutunda ise Erözkan (2008) cinsiyete göre anlamlı fark bulgulamıştır. Buna göre erkek öğrencilerin bu alt boyutta aldıkları puanlar, kadınlardan daha fazladır. Aile beklentileri alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasında Yapar (2008), Cırcır (2006), Oran Pamir (2008) & Camadan (2009) yaptıkları araştırmalarda herhangi bir farka rastlamamışlardır.

Düzen alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasında Yaoar (2008) & Oran Pamir (2008) değişkenler arasında anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Buna karşılık Erözkan (2008) & Camadan (2009) düzen boyutu ile cinsiyet arasında bir ilişki saptamamışlardır. Görüldüğü üzere ilgili literatürde çok boyutlu mükemmeliyetçilik düzeylerinin ve alt boyutlarının cinsiyete fark olup olmadığını incelendiğinde, bu araştırmayı destekler sonuçlar ile birlikte desteklemeyen bulgular da mevcuttur.

Ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeyleri düzen, hatalara aşırı ilgi, aile beklentileri, ailesel eleştiri, kişisel standartlar ve mükemmeliyetçilik toplam puanına göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre düzen, hatalara aşırı ilgi, aile beklentileri, ailesel eleştiri, kişisel standartlar ve mükemmeliyetçilik toplam puanlarında meslek lisesinde okuyan öğrenciler, Anadolu lisesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek puan elde etmişlerdir.

Düzen alt boyutu; mükemmeliyetçilik ile ilgili düzen, düzenlilik ve temiz olma eğilimlerini göstermektedir. Meslek lisesi akademik eğitimden daha çok meslek derslerinin yoğunlukta olduğu ve uygulamaya ağırlık verilen lise türleridir. Bu açıdan düşünüldüğünde meslek lisesine devam eden öğrencilerin laboratuvar, araç-gereç kullanımı, organize olma gibi durumlarla sıklıkla karşılaştığı açıktır. Mükemmeliyetçiliğin düzen boyutu da organize olmaya vurgu yapmaktadır. Düzen boyutu ayrıca yapılacakları listelemek gibi bir dizi tekrarlayan işleri de kapsamaktadır. Bu durum meslek lisesi öğrencilerinin düzen boyutunda anadolu lisesi öğrencilerine göre daha fazla puan almalarını açıklayabilir.

Hatalara aşırı ilgi alt boyutu; yapılan küçük hatalarda diğerlerinin saygısının kaybedileceğine yönelik inançları kapsamaktadır. Meslek lisesine giden öğrenciler diğer lise türlerine göre daha düşük bir akademik performans geçmişi olan öğrencilerdir. Düşük akademik performans da düşük öz-saygı ve düşük öz-yeterlik ile ilişkilidir. Bu açıdan düşünüldüğünde meslek lisesine devam eden öğrencilerin Anadolu lisesine devam eden öğrencilere göre daha düşük öz-yeterlik ve öz-saygı gösterdiklerini söylenebilir. Bu durum sonucunda da yapılan küçük hatalara tahammül etmede meslek lisesi öğrencileri daha hassas davranıyor olabilirler. Bu bağlamda hatalara aşırı ilgi alt boyutunda meslek lisesi öğrencilerinin daha yüksek puanlar elde etmiş olmaları manidardır.

Aile beklentileri alt boyutu; bireyin ebeveynlerinin çok yüksek standartlar oluşturduğuna yönelik inançları göstermektedir. Ebeveynler tarafından oluşturulan yüksek standartlar özellikle ergenlik döneminde büyük bir baskı unsuru olarak algılanmaktadır. Ergen birey 'kendini var etme' için kendisi için oluşturulan yüksek standartlara ulaşmaya çabalarırken bir yandan da otorite figürlerine karşı çıkma potansiyeli göstermektedir. Aile beklentileri, mükemmeliyetçi bir kişilik oluşumunda temel bileşendir (Hamachek, 1978). Bu açıdan baktığımızda meslek liseleri genel olarak diğer lise türlerine göre daha fazla uyum problemi yaşanan liseler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüksek aile beklentilerini çocukluktan itibaren, meslek lisesine devam eden öğrencilerde işlevsel olmayan mükemmeliyetçi özellikler geliştirmiş olabilir. Bu bağlamda aile beklentileri alt boyutunda meslek lisesine giden öğrencilerin daha fazla aile baskısı, kendilerinden daha fazla beklenti olduğuna dair algıları aile beklentileri boyutunda yüksek puan almalarını açıklayabilir.

Ailesel eleştiri alt boyutu; bireyin ebeveynlerini aşırı derecede eleştirel algılamasını yansıtmaktadır. Bu alt boyut “Ebeveynlerim hatalarımı asla anlamaya çalışmadılar” gibi maddeleri içermektedir. Meslek lisesine giden öğrencilerin, Anadolu lisesine giden öğrencilere göre daha düşük akademik performans geçmişi olduğu söylenebilir. Öğrencilerin aileden aldıkları sosyal destek onların akademik başarılarını anlamlı olarak yükseltmektedir (Yıldırım & Ergene, 2003). Ailesel eleştiri alt boyutunda yüksek puan alan meslek lisesine giden öğrencilerin söz konusu alt boyutla ilişkili olarak aileden daha az sosyal destek görüyor olabilirler. Bu açıdan bakıldığında meslek lisesine giden öğrencilerin Anadolu lisesine giden öğrencilere göre daha düşük akademik başarı sergilemeleri de aileden alınan sosyal desteğin daha az olduğunu gösteriyor olabilir. Sonuç olarak tüm bu sebepler ailesel eleştiri alt boyutunda Meslek lisesine giden öğrencilerin daha yüksek puan almalarını açıklayabilir.

Kişisel standartlar alt boyutu; çok yüksek standartlar oluşturma ve öz-değerlendirmede bu standartların aşırı derecede önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. Hamachek (1978) nevrotik mükemmeliyetçilik tanımına giren kişilerin çok yüksek kişisel standartlar belirlediklerini ve hedeflerine ulaşma adına çok az esnek davranış sergilediklerini söylemiştir. Ayrıca onlar, hata yapmak gibi bir düşünce ile asla meşgul olmamaktadırlar. Kişi kendisi için koyduğu ulaşılması güç hedefler için çaba göstermektedir. Nevrotik mükemmeliyetçi kişiler, koydukları hedeflere ulaşamayacaklarını bilmektedirler. Başarısız olma korkusu sıklıkla bu düşünceye eşlik etmektedir. Bu bağlamda meslek lisesine giden öğrencilerin kendilerine ulaşılabilir hedefler yerine ulaşılması güç, asla varılmayacak hedefler belirliyor olabilirler. Bu sonuç düşük akademik başarı ve çeşitli uyum problemleri yaşamalarını açıklayabilir. Meslek lisesine giden öğrenciler, Anadolu lisesine giden akranlarına göre daha fazla uyum problemi yaşamakta ve daha düşük akademik başarı göstermektedirler. Tüm bu sonuçlar kişisel standartlar alt boyutunda meslek lisesi öğrencilerinin yüksek puan elde etmelerini açıklayabilir.

Toplam mükemmeliyetçilik puanlarında meslek lisesine giden öğrenciler, Anadolu lisesine giden öğrencilere göre daha yüksek puanlar sergilemişlerdir. Bu sonuç meslek lisesine devam eden öğrencilerin daha fazla mükemmeliyetçi özelliklere sahip olduklarını göstermektedir. Hollander’e (1965) göre mükemmeliyetçilik, hatasız davranma çabası ve yüksek başarı yolu ile aile tarafından kabul sağlama isteğidir. Mükemmeliyetçi kişilerin mükemmelle ulaşma istemlerinin altında “asla yeteri kadar iyi değilim, daha iyi olmalıyım ve daha iyisini yapmalıyım” düşüncesi yatmaktadır.

Araştırmacının yaptığı bu tanım, meslek lisesine giden öğrencilerin davranışlardan şüphe alt boyutu dışında bütün alt boyutlarda meslek lisesi lehine sonuçların çıkmasını destekler niteliktedir. Bununla beraber araştırmada kullanılan ÇBMÖ’nin daha çok mükemmeliyetçiliğin nevrotik yapısına vurgu yapıyor olması da meslek lisesi öğrencilerinin toplam mükemmeliyetçilik puanlarındaki artışı açıklıyor olabilir. Tüm bunlara ek olarak meslek lisesine giden öğrenciler daha düşük akademik başarı göstermektedirler. Öğrencilerin akademik başarıları, mükemmeliyetçilik düzeyleri arttıkça azalmaktadır (Frost, Marten, Lahart & Rosenbalte, 1990; Antony & Swinson, 1998; Parker, 2000; Gilman & Ashy, 2003; Başer, 2007). Söz konusu araştırmalar, bu araştırmanın sonuçlarını da destekliyor niteliktedir. Meslek lisesine giden öğrencilerin daha yüksek mükemmeliyetçilik puanları sergilemeleri bu bağlamda açıklanabilir.

Ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin toplam mükemmeliyetçilik düzeylerinde ve mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarında sosyo-ekonomik düzey bağlamında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Araştırmada mükemmeliyetçilik düzeylerinin hiçbir alt boyutta ve toplamda sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmadığına yönelik olarak, araştırma örnekleminin çoğunlukla orta sosyo-ekonomik düzey olarak kendini algılaması sebep olmuş olabilir. Bununla birlikte literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarını desteklemeyen araştırmalar da olduğu görülmüştür. Karakaş (2008) yaptığı çalışmada; hatalara aşırı ilgi, davranışlardan şüphe ve ailesel eleştiri alt boyutlarında düşük sosyo-ekonomik düzey lehine farklılık olduğunu belirtmiştir. Hewitt ve Flett (1991) de düşük sosyo-ekonomik düzeyin hatalara aşırı ilgi ve kişisel standartlar alt boyutlarında daha yüksek puanlar aldıklarını bildirmişlerdir.

Ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeylerini sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin toplam mükemmeliyetçilik düzeylerinde ve mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Araştırmanın örnekleme 9. ve 12.sınıflar dâhil edilmiştir. Buna sebep olarak merkezi sınavdan geçerek 9.sınıfa başlayan ve merkezi sınavdan geçecek olan 12.sınıf öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özelliklerinde bir farklılaşma olup olmadığının incelenmesidir. Araştırma bulgularına göre sınıf düzeyleri arasında herhangi bir anlamlı fark tespit edilmemiştir. Bu duruma neden olarak; ergenlik döneminin karakteristik özellikleri belirtilebilir. Ergenlik dönemi başlı başına kendine has özellikleri olan bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde mükemmeliyetçi eğilimlerde herhangi farklılaşma gerçekleşmemiş olabilir.

Literatür incelendiğinde Çelik (2013) yapmış olduğu çalışmada sınıf değişkeni ile aile beklentileri ve kişisel standartlar alt boyutları arasında bir farklılık tespit etmiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada 1., 2. ve 3.sınıfa devam eden öğrencilerin özellikle aile beklentileri puanlarında 4.sınıfa devam edenlerin puanlarına göre daha yüksek puanlar elde etmişlerdir.

Ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin algılanan aile tutumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre ergenlerin mükemmeliyetçilik düzeyleri hatalara aşırı ilgi, aile beklentileri, ailesel eleştiri ve mükemmeliyetçilik toplam puanına göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Hatalara aşırı ilgi alt boyutunda demokratik-koruyucu, demokratik-otoriter ve koruyucu-otoriter aile tutumları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ailenin koruyucu aile tutumları çocuklarını aşırı koruma eğilimleri ve buna yönelik davranışları sonuç olarak çocukların yaptıkları hatalara karşı da aşırı ilgili bir tavır içinde oldukları söylenebilir. Ailesinin tutumunu koruyucu olarak algılayan ergen, bu tutumu içselleştirip hatalara aşırı ilgi alt boyutunda daha yüksek puanlar elde etmiş olabilir. Ailelerini demokratik olarak algılamayan öğrencilerin, başkalarına dönük olarak mükemmeliyetçi puanları, demokratik algılayanlara göre daha yüksek bulunmuştur (Tuncer, 2006). Koruyucu-otoriter aile tutumları, uyumlu mükemmeliyetçilik puanları üzerinde etkili olduğu bulunmuştur (Craddock, Church & Sansd, 2009).

Aile beklentileri alt boyutunda demokratik-otoriter, demokratik-ilgisiz ve koruyucu-otoriter aile tutumları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ailesel eleştiri alt boyutunda demokratik-otoriter, demokratik-ilgisiz ve koruyucu-otoriter alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Son olarak mükemmeliyetçilik toplam puanlarında demokratik-otoriter ve koruyucu-otoriter aile tutumları arasında da anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Birçok çalışmada mükemmeliyetçiliğin temelinde çocukluk dönemindeki aile tutumunun önemli olduğunu vurgulamaktadır (Rice, Ashby & Preusser, 1996; Enns, Cox & Clara, 2002; Rice, Sorotzkini 1998; Tire, 2011). Bu bağlamda her aile tutumunun sergilediği özellikler ergenlerin mükemmeliyetçi özelliklerini etkilemektedir. Anlamlı farklılıklar bulunan mükemmeliyetçilik alt boyutlarında her aile tutumuna yönelik boyutlarla ilişkili olarak anlamlı farklar çıkması manidardır. Literatürde aile tutumlarının mükemmeliyetçilik düzeyleri üzerinde anlamlı farklılıklara neden olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Rice, Lopez & Vergara, 2005; Kenney-Benson & Pomerantz, 2005; Tire, 2011).

Ergenlerin algıladıkları akademik stres düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin algıladıkları akademik stres; aile/öğretmen beklentileri, kişisel standartlar alt boyutlarında ve akademik stres toplam puanlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Aile/öğretmen beklentileri alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Buna göre erkek öğrenciler kız öğrencilere göre aile/öğretmen beklentileri alt boyutunda daha fazla akademik stres yaşamaktadırlar. Bu bulgu Türk aile yapısı ile ilişkili olabilir. Türkiye gibi geleneksel toplumlarda ve sıklıkla Asya toplumlarında ataerkil bir aile düzeni hüküm sürmektedir. Bu bağlamda erkek evin geçim kaynağını sağlayan, otorite olan bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan düşündüğümüzde erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre aile/öğretmen beklentileri alt boyutunda daha yüksek puanlar elde etmiş olması ataerkil aile yapısı ile açıklanabilir. Erkek öğrenciler üzerlerinde iş bulma, ev geçindirme adına kolektif olarak bir bilinç içinde olabilirler. Bunun sonucu olarak da erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre daha fazla olarak aileden ve öğretmenlerinden kendilerinden beklenti içinde olduklarını düşünüyor olabilirler.

Kendine ilişkin beklentiler alt boyutunda erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Bu sonuç da aile/öğretmen beklentileri boyutundaki nedenlerle paralellik gösteriyor olabilir. Erkek öğrenciler kendilerine ilişkin beklentide daha yüksek puan almaları; daha iyisi olmak zorunluluğu hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Algılanan akademik stres genel puanlarında erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha yüksek skorlar elde etmişlerdir. Alt boyutlardaki erkek öğrenciler lehine olan durum, toplam akademik stres puanlarında paralel bir durum sergilediği görülmektedir. Bu durum Türk toplum yapısı, erkek egemen kültürün etkisi ve erkek bireyden beklenenler ile yakından ilişkili olabilir.

Literatürde Yetim (2014) tarafından yapılan çalışmada da akademik stresin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Sharma & Kaur (2011) ise yapmış oldukları çalışmada kız öğrencilerin yaşadıkları akademik stres düzeyinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ergenlerin algıladıkları akademik stres düzeyleri okul türüne göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin algıladıkları akademik stres; aile/öğretmen beklentileri, kişisel standartlar alt boyutlarında ve akademik stres toplam puanlarında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır

Ergenlerin algılanan akademik stres düzeylerinin toplamda ve alt boyutlarda okul türüne göre farklılık görülmemesi, araştırmanın yürütüldüğü okul türleri ile ilişkili olabilir. Araştırma Anadolu liseleri ve meslek liseleri üzerinde yürütülmüştür. Genel olarak iki lise türü birbirinden çok farklı olsalar da akademik stres algılama durumu okul türüne göre farklılaşmamıştır. Bu durum iki okul türünde okuyan öğrencilerin de benzer akademik ve mesleki kaygıları yaşamalarından kaynaklanıyor olabilir. Literatürde bununla ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Ergenlerin algıladıkları akademik stres düzeyleri algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin algıladıkları akademik stres; aile/öğretmen beklentileri, kişisel standartlar alt boyutlarında ve akademik stres toplam puanlarında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır

Araştırmada algılanan akademik stres düzeylerinin hiçbir alt boyutta ve toplamda sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmadığına yönelik olarak, araştırma örnekleminin çoğunlukla orta sosyo-ekonomik düzey olarak kendini algılaması sebep olmuş olabilir. Literatürde bununla ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Ergenlerin algıladıkları akademik stres düzeyleri bulunulan sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin algıladıkları akademik stres; aile/öğretmen beklentileri, kişisel standartlar alt boyutlarında ve akademik stres toplam puanlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir

Aile/öğretmen beklentileri, kendine ilişkin beklentiler ve akademik stres toplam puanlarında 12.sınıflar, 9.sınıflara göre daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Bu durum 12.sınıfta okuyan öğrencilerin merkezi sınavlara hazırlanma sürecinde oldukları ile ilişkili olabilir. Merkezi sınavlar iyi bir eğitim ve dolayısıyla iyi bir geleceğin anahtarı olabilmektedir. Bu bağlamda 12.sınıfta okuyan öğrenciler bu bilinç ile daha fazla akademik stres yaşıyor olabilirler. Literatürde araştırma bulgularını destekleyen ya da desteklemeyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Ergenlerin algıladıkları akademik stres düzeyleri algılanan aile tutumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin algıladıkları akademik stres; aile/öğretmen beklentileri ve akademik stres toplam puanlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir

Aile/Öğretmen beklentileri alt boyutunda demokratik-koruyucu ve demokratik-otoriter aile tutumları arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Demokratik aile tutumunda, tüm kararlar aile üyeleri ile birlikte alınmaktadır. Ergen birey mesleki ve eğitsel karar verme süreçlerinde kendi söz hakkı olduğunu bilmektedir. Bu durum aile/öğretmen beklentilerindeki farklılığın sebebi olabilir. Bununla birlikte koruyucu ve otoriter aile tutumlarında da, kararlar otorite figürleri tarafından alınmakta, ergen birey kendisi ile ilgili süreçlerde söz sahibi olamamaktadır. Bu durumda söz konusu aile tutumları arasında aile/öğretmen beklentileri alt boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmasının nedeni olabilir. Aynı durum toplam akademik stres düzeylerindeki farklılığı da açıklıyor olabilir. Literatürde araştırma bulgularını destekleyen ya da desteklemeyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Ergenlerin akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri cinsiyete, okul türüne ve sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri cinsiyete, okul türüne ve sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Akademik alanda arzuların ertelenmesi; birey için uzakta olan ancak önemli ve değerli gördüğü bir akademik ödül için, anlık dürtülerini bastırması ve çeldiricilere yönelmemesi olarak tanımlanmıştır (Bembenutty & Karabenick, 1998). Araştırmanın bulgularına göre cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türüne göre öğrenciler arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Ergenlik döneminin bir özelliği olarak akran gruplarına dâhil olma, klikler oluşturma ergen bireylerde bir yatkınlık olarak görülmektedir. Ergenler bu dönemde aileden çok akranları ile birlikte olmak gibi bir seçimde bulunmaktadırlar. Bu durum ergenlerin akademik performanslarını da etkiliyor olabilir.

Akademik alanda arzuları erteleyen ya da ertelemeyen ergenlerin genel olarak cinsiyete, okul türüne ve sınıf düzeyine bakmaksızın genel olarak benzer davranışlarda bulunuyor olabilirler. Söz gelimi ergenlik bir bütün olarak düşünüldüğünde, araştırılan 3 değişkenin ergenlerin akademik arzularını erteleme eğilimleri üzerinde bir etkiye sahip olmadığının nedeni olabilir. Literatürde araştırma bulgularını destekleyen ya da desteklemeyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Ergenlerin akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri algılanan sosyo-ekonomik düzeye ve algılanan aile tutumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık gösterirken, algılanan aile tutumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Araştırmada akademik alanda arzuları erteleme eğilim düzeylerinin algılanan aile tutumuna göre farklılaşmadığına yönelik olarak, araştırma örnekleminin çoğunlukla demokratik aile tutumu olarak ailesini algılaması sebep olmuş olabilir. Literatürde bununla ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Ergenlerin akademik alanda arzularını erteleme eğilimleri algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Buna göre demokratik-koruyucu ve demokratik-otoriter aile tutumları bu farkın kaynağının oluşturmaktadır. Ailenin ergen bireye karşı olan tutumu, akademik performansı etkilemektedir. Arzularını erteleme yeteneği güçlü olan öğrencilerin daha iyi akademik performans sergilediği ve buna bağlı olarak da daha az akademik stres veya sınav stresi yaşadıkları araştırmalarla ortaya koyulmuştur (Bembenutty & Karabenick, 1998; Bembenutty, McKeachie, Karabenick & Lin, 2001; Bembenutty, 2002). Bu bağlamda aile tutumlarının akademik performans ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Aile tutumlarının akademik performans ile olan bu ilişkisi, dolaylı olarak akademik alanda arzuları erteleme eğilimleri ile de ilişkili olabilir.

4.2 ÖNERİLER

4.2.1 Araştırmacılara Öneriler

Bu araştırmanın örneklemini Tekirdağ ilinin Çerkezköy ilçesinde yer alan çeşitli Anadolu liseleri ve meslek liseleri öğrencileri ile sınırlıdır. Türkiye'nin farklı bölgelerinde, farklı lise türleri üzerinde ve daha geniş bir örneklem üzerinde araştırmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma konusu ile ilgili farklı modeller ile de çalışılabilir.

Bu araştırma nitel çalışma olarak tekrarlanabilir.

4.2.2 Uygulayıcılara Öneriler

Ergenler üzerinde yürütülen bu araştırmada mükemmeliyetçilik, akademik stres ve akademik alanda arzuların ertelenmesi arasında ilişkiler bulunmuştur. Bu ilişkiler öğrencilerin akademik performansını değiştirebilmektedir. Bu bağlamda lise öğrencilerine yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında ilgili konular yıllık PDR programına dâhil edilebilir.

Mükemmeliyetçilik düzeyindeki artışlar olumsuz psikolojik sağlıkla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Adelson, 2007). Bu açıdan mükemmeliyetçi eğilimler gösteren öğrencilere yönelik grup rehberliği oturumları oluşturulabilir. Ayrıca öğrencilere yönelik olarak bireyle psikolojik danışma oturumları planlanabilir.

Akademik alanda arzuların ertelenmesi, akademik stres ve çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçekleri uygulanarak, bireyi tanıma teknikleri kapsamında yüksek puan alan öğrencilere araştırma sonuçları dikkate alınarak PDR hizmetleri daha işlevsel olarak yürütülebilir.

Düşük akademik performans sergileyen öğrencilerin durumunu anlamada araştırmanın sonuçları ışık tutabilir. Yüksek akademik stres, akademik alanda arzuları erteleme eğilimleri ve mükemmeliyetçi tutumlar eğitsel rehberlik programına dâhil edilebilir.

Mükemmeliyetçi eğilimlere, algılanan akademik strese ve akademik alanda arzu ertelemeye ilişkin otoriter ve ilgisiz aile tutumları ilişkili bulunmuştur. Bu açıdan öğrenci velilerine aile tutumlarına yönelik grup oturumları düzenlenebilir.

Öğrencilere akademik alanda arzuların erteleme eğilimleri ile algılanan akademik stres ile ilgili psiko-eğitim grupları düzenlenebilir.

5. KAYNAKÇA

Accordino, D.B., Accordino, M.P., & Slaney, R.B., (2000). An investigation of perfectionism, mental health, achievement, and achievement motivation in adolescents. *Psychology in the Schools*, 37, 535-545.

Ağargün, M. Y., Kara, H., Bilgin, H., & Kınar, F. (1995). ÖSS'ye girecek olan lise öğrencilerinde uyku problemleri ve kaygı düzeyleriyle ilişkisi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 8, 35-39.

Alden, L.E., Bieling, P.J., & Wallace, S.T. (1994). Perfectionism in an interpersonal context: A self-regulation analysis of dysphoria and social anxiety. *Cognitive Therapy and Research*, 18, 297-316.

Alpert, R. & Haber, N. (1990). Anxiety in academic situations. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 61, 207-215.

Ang, R. P., & Huan, V. S. (2006). Academic Expectations Stress Inventory: Development, factor analysis, reliability, and validity. *Educational and Psychological Measurement*, 66, 522-539.

Antony, M.M. & Swinson, R.P. (2000). *Mükemmeliyetçilik: Dost Sandığımız Düşman*. İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.

Antony, M. M. & Swinson, R. P. (1998). When perfect isn't good enough: strategies for coping with perfectionism, *New Harbinger*, Oakland, 12, 16-17.

Avcı, S., & Erden, M. (2008). Akademik Alanda Arzuların Ertenmesi Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (29), 1-10.

Başer, S.C. (2007). Batıkent İlköğretim Okulu Sekizinci Sınıf Öğrencilerinde Mükemmeliyetçiliğin Akademik Başarıya Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi*. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Bembenutty, H., McKeachie, W.J. Karabenick, S. A. Lin, Y.G. (2001). Teaching effectiveness and course evaluation: the role of academic delay of gratification. *Paper presented at the annual meeting of the annual meeting of the eastern psychological association*, April Seattle.

Bembenutty, H. (2002). Self regulation of learning and academic delay of gratification: individual differences among collage students. *Paper presented at the annual meeting of the annual meeting of the American Educational Research Association*, April New Orleans.

Burns, D.D. (1980). The perfectionist script for self defeat. *Psychology Today*, 22, 34-51.

Cırcır, B. (2006). Öğretmen Adaylarının Denetim Odakları ve Mükemmeliyetçilik Tutumlarının Bzi Özlük Niteliklerine Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Erözkan, A. (2008). Üniversite öğrencilerinin mükemmeliyetçilik eğilimleri ve depresyon düzeyleri. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 6, 76-88.

Flett, G. & Hewitt, P.L. (2002). Perfectionism and maladjustment: An overview of theoretical, definitional and treatment issues. *Perfectionism: Theory, research, and treatment*, Editor: G. Flett & P.L. Hewitt, Washington DC: American Psychological Association.

Karakaş, Y. (2008). Lise Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Düzeyleri İle Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki, *Yüksek Lisans Tezi*, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Kelecioğlu, H. & Bilge, F. (2009). Akademik beklentilere ilişkin stres envanterinin uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 36: 148:157.

Sharma, M.& Kaur, G. (2011). Gender differences in procrastination and academic stress among adolescents. *Indian Journal of Social Science Reseraches*, 8, 122-127.

Siegle, D. & Schuler, A. (2000). Perfectionism differences in gifted middle students, *Roeper Review*, 23, 39-44.

Slaney, R.B. & Ashby, J.S. (1990). Perfectionism: study of a criterion group. *Journal of Counseling and Development*, 74, 51-58.

Solmaz, D., Gökalp, P.G., & Babaoğlu, A. N. (1999). Sosyal fobide klinik özellikler ve eş tanı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 10, 207-214.

Strip, C., Swassing, R. & Kidder, R. (1991). Female adolescents counseling female adolescents: a first step in emotional crisis intervention, *Roeper Review*, 13, 124-128.

Subaşı, G. (2000). Verimli ders çalışma alışkanlıkları eğitiminin akademik başarı, akademik benlik kavramı ve çalışma alışkanlıklarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 25, 51-60.

Tire, Y. (2011). Ön Ergenlerde Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik ile Algılanan Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2011.

Tuncer, B., Voltan, A. N. (2006). Kaygı düzeyleri farklı üniversitesi hazırlık sınıfı öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özelliklerinin incelenmesi, *Kriz Dergisi*, 14 (2), 1-15.

Yapar, A. A. (2008). Üniversitesi Öğrencilerinin Mükemmeliyetçi Kişilik Özelliği ile Empati Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıldırım, İ. & Ergene, T. (2003). Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 224-234.